

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

DOI 10.15407/sociology2025.03.197

УДК 32:316(100)(062)«2025»

ОЛЕКСІЙ ЯКУБІН,

кандидат політичних наук, старший викладач кафедри соціології Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (03056, Київ, Берестейський проспект, 37, корпус 7), член IPSA

OLEKSII IAKUBIN,

PhD in Political Science, Senior Lecturer at the Department of Sociology, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute" (37, Beresteyskyi Ave., Build. 7, Kyiv, 03056), Member of IPSA

jacubin@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8898-4563>

28-й Світовий конгрес Міжнародної асоціації політичної науки (IPSA), Сеул, 2025 (короткий звіт)

Вступ: політична наука в часи гібридних криз

Світовий конгрес Міжнародної асоціації політичної науки (IPSA), що відбувся 12–16 липня 2025 року в Сеулі, постав не просто як академічна подія, а як симптоматичне нагадування про нестабільність самих підвалин соціально-політичного знання у XXI столітті. Більш як 3370 учасників (понад 40% із них — це учасниці) із 95 країн, 3053 наукові доповіді, 776 панелей — ці числові показники, рекордні за більше ніж 70 років для самої IPSA, засвідчують не лише масштаб заходу, а й інтенсивність інтелектуального реагування на зміну політичної архітектури світу. За умов, коли дедалі більше політичних систем демонструють симптоми автократизації, а традиційні моделі легітимації влади втрачають дієвість, політична наука опиняється між обов'язком аналізу та викликом само-рефлексії.

Тематика цього річного Конгресу — «Спротив автократизації в поляризованих суспільствах» — не була риторичним жестом. Це була спроба рефлексії й навіть теоретичної мобілізації знання в ситуації наступу нових (і старих) авторитаризмів, інформаційної ерозії інституційної довіри та розриву між логікою громадянства і логікою технократичного(технологічного) управління. У центрі уваги перебувають питання не тільки про те, «що» і «як» слід знати про політи-

Цитування: Якубін, О. (2025). 28-й Світовий конгрес Міжнародної асоціації політичної науки (IPSA), Сеул, 2025 (короткий звіт). *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*, 3, 197–205. <https://doi.org/10.15407/sociology2025.03.197>.

ку, а й про «навіщо» — навіщо сьогодні займатися політичною наукою, коли сам політичний простір дедалі більше фрагментується, а національні демократії деградують у гібридні режими із симульованими процедурами участі.

Міжнародна асоціація політичної науки (IPSA) з її 75-річною історією, заснована під егідою ЮНЕСКО ще 1949 року, послідовно позиціонує себе як простір трансконтинентального діалогу. Від Парижа й Мехіко до Сеула — у географічному ландшафті Конгресів простежується логіка відкритості до Глобального Півдня, до непредставлених голосів, до поліваріантності епістем. Саме тому 2025 року Конгрес уперше частково проводили не лише англійською та французькою мовами, а й іншими, включно з корейською та українською — в рамках круглого столу, який я мав честь організувати.

Тема Конгресу: автократизація як глобальний симптом

Обрана тема — “Resisting Autocratization in Polarized Societies” — відображала не лише дослідницький фокус, а й політико-епістемологічну інтенцію: перекласти демократичний проект як незавершений і вразливий. Учасники ключових панелей звертали увагу, що автократизація — це не просто «повернення диктатур», а сукупність повільних, але системних трансформацій: нормативне стирання меж між публічним і приватним, підрив академічної свободи, делегітимація виборів через дискурси змови, зростання ролі цифрових платформ у моделюванні громадської думки. Але за цими симптомами стоїть більш структурний зсув — радикальна поляризація уявлень про політичну мету, майбутнє соціального порядку та саму легітимність ліберальної демократії як режиму.

Це вже не просто дискусія про дефекти інституцій. Це — про нову якість суспільного розриву: коли правлячі еліти у шерезі країн (від США до Індії, від Угорщини до Аргентини) з обранням на виборних посадах починають цілеспрямовано підривати мінімальні основи ліберальної демократії — права меншин, незалежність судів, свободу медіа, універсальність участі. І парадокс — попри формальний демократичний мандат, такі лідери тішаються дедалі більшою популярністю. Як зазначалося на Конгресі, «демократія вже не є єдиною грою у місті». Рівень суспільного розчарування, очікування «сильної руки», втрати віри у здатність демократії виконати свої обіцянки — усе це формує соціальну базу для автократизації знизу.

Чимраз частіше цей процес підсилюється не лише внутрішніми чинниками, а й зовнішнім впливом: нові регіональні «порядки» — авторитарного типу — активно підживлюють неліберальні наративи, пропонуючи допомогу в законодавчому оформленні антидемократичних норм під прикриттям національної безпеки, міграційного контролю, економічної стабілізації. Так, автократія більше не виглядає як насильницький злам — вона ледь не постійно приходиться із обґрунтуванням «вибору більшості», «гарантій порядку» або «раціоналізації бюджету».

Одним із ключових меседжів Конгресу було: автократизація відбувається не «там», на периферії представницьких демократій, а вже «тут» — усередині самих ліберальних систем. І саме тому важливими виявилися дискусії не тільки про авторитаризм як режим, а й про авторитарні імпульси в самій демократії:

на рівні політики *austerity*, «законодавчого мінімалізму», політики винятків і небажання еліт відповідати перед суспільством.

Учасники Конгресу — від Донателли Делла Порта до Неєри Чандхоке — наголошували на структурному парадоксі сучасності: чим сильніші виклики для демократії (економічні, екологічні, ідентичнісні), тим частіше суспільства апелюють не до складних демократичних механізмів участі, а до спрощених, репресивних відповідей. Замість відкритості — відгородженість. Замість де-ліберації — демагогія. І саме в цій точці уявнюється роль політичної науки: не стати частиною механізму легітимації режимів, але й не замикатися в герметичному теоретизуванні. Бути критично чутливою — не лише до структур, а й до наративів, які їх обґрунтовують.

Не менш важливо, що на Конгресі акцентувалися й приклади спротиву автократизації: діяльності незалежних судів, активної опозиції, громадянського суспільства, солідарних академічних і міжнародних ініціатив. І хоч цей опір не є універсальним рецептом, він вказує на те, що демократія є не суто інституційною формою, а передусім — політичною боротьбою за автономію, права та можливість говорити правду в ситуаціях, де вона дедалі частіше видається за фейк.

Соціологічний вимір Конгресу

Однією з особливостей цього річного Конгресу IPSA стала помітна присутність соціологічного виміру в політичній науці. Попри формальну фокусованість на політичних структурах, демократичних інституціях і викликах автократизації, значна частина панелей, треків і круглих столів працювали з матеріалом, який є по суті соціологічним: дослідженнями (із відповідними методологіями вимірювання) масових настроїв, довіри до інституцій, політичної поведінки громадян, впливу конфліктів на соціальну тканину. Власне, це і є одним із симптомів ширшої тенденції — повернення до соціологічної глибини як необхідної умови розуміння політичного процесу в епоху глобальних турбулентностей.

Серед тематичних треків, які чітко перетинаються із соціологічною традицією, варто виокремити напрями «Політична поведінка» (GL06), «Політична соціалізація й освіта» (RC21), «Політична комунікація» (RC22), «Гендерна політика і політика рівності» (RC19), а також «Соціальні рухи й інтерес-групи» (GL05). Такі напрями, як «Політична економія» (GL11), «Політична психологія» (RC29), «Соціополітичний плюралізм» (RC16) та «Якість демократії» (RC34), мають виразний інтердисциплінарний характер, де соціологія є не просто допоміжною дисципліною, а рівноправним інтелектуальним партнером у виробленні нових моделей аналізу.

Особливої уваги заслуговує панельний трек GL02 «Дослідження миру та конфліктів», де концепти довіри, травматичного досвіду, колективної пам'яті й механізмів подолання постконфліктних станів стали предметом теоретичного та емпіричного аналізу. Це була зона, де соціологічна оптика зустрічалася з політичною рефлексією. У схожому ключі можна розуміти вручення у межах Конгресу нової премії імені Кім Де Чжуна — видатного президента Південної Кореї та лауреата Нобелівської премії миру. Цю нагороду, що вшановує внесок

у розвиток демократії, прав людини та глобального миру, цьогоріч отримав професор Т.В. Пол (Канада) — один із провідних дослідників миротворчої дипломатії та міжнародної політики. Його виступ на спеціальному круглому столі став не лише актом академічного визнання, а й політичним жестом підтримки демократичних зрушень у світі.

Не менш важливою була присутність тем, дотичних до соціології медіа (RC22), політики ідентичностей (RC14, RC19), політичної культури та емоцій (GL06, RC06), а також дослідження міграції та громадянства (RC46), що знову ж таки відображає розширення політичної науки у бік аналізу соціальних структур і механізмів включення/виключення.

Нарешті, слід відзначити й регіональні сесії, зокрема пов'язані з Україною, Східною Європою та Азією, де соціологічна тематика увиразнювалася через дискусії про суспільні трансформації, довіру до інституцій у кризових ситуаціях, нові моделі політичної суб'єктивації та стійкість громад. Це підтверджує тезу: сьогодні політична наука, яка претендує на актуальність, неминуче входить у діалог із соціологією й іншими соціальними науками — інакше вона ризикує залишитися поза структурою реальних суспільних напруженостей.

Український голос на Конгресі: виступ, панель, круглий стіл

Для мене цей Конгрес став не лише платформою для презентації результатів дослідження, а й — що, мабуть, важливіше — можливістю бути інституційно присутнім як представник української політичної науки у глобальному просторі дисципліни. Я виступав у чотирьох ролях: як автор доповіді, модератор, організатор панелі та модератор круглого столу, що отримав офіційний статус події в межах Конгресу (Partner Event).

Моя доповідь — *Elusive Pole or Unwilling Unipolarity: What Kind of International System Are We Witnessing Today?* (Невловимий полюс чи вимушена однополярність: яку міжнародну систему ми спостерігаємо сьогодні?) — була спрямована на критичне осмислення поточної конфігурації міжнародної системи. У виступі я висунув гіпотезу про те, що ми вже давно вийшли за межі однополярності — як реального, так і уявного стану — і нині перебуваємо в зоні асиметричної багатополярності. Ця форма характеризується не лише наявністю кількох регіональних потуг (Китай, ЄС, Індія, Туреччина, Бразилія), а й відсутністю політичного суб'єкта, готового і здатного брати на себе відповідальність за глобальне лідерство.

Застосовуючи метод аналітичної індукції, я проаналізував: ерозію моральної та інституційної гегемонії США після 2008 року; обережну, але рішучу експансію Китаю в економічній сфері — без бажання виконувати роль «світового гегемона», бо це дорого; формування паралельних цивілізаційних моделей, де конкуренція точиться не лише за ресурси, а й за норми, стилі управління, форми легітимності.

Це викликало дискусії, зокрема навколо ролі Європейського Союзу, критеріїв гегемона і можливостей для коаліційного управління світом. Приємно було чути зворотний зв'язок від колег з Мексики, Японії, Туреччини, Польщі, Китаю,

Сінгапуру та інших країн. Різні контексти — але спільне відчуття того, що «глобальний порядок» більше не має полюса, навколо якого обертається.

Окрема подія, яку я мав честь організувати, — це круглий стіл на тему “Political Experts and Freedom of Expression in the Media: Who Shapes Public Opinion and How?” (Політичні експерти і свобода висловлювань у медіа: хто формує громадську думку і як?).

Він дістав підтримку від IPSA як офіційна панель партнерського типу і виявився одним із перших заходів, де українську мову було вказано як робочу. Це був не лише символічний жест, а й крок до реальної інклюзії в академічному полі. У межах круглого столу було порушено такі питання: як змінився статус політичного експерта в умовах війни, поляризації та дезінформації; яким чином медіа конструюють не лише теми, а й саму архітектуру допустимого уявлення про політичне; роль аналітиків, які не просто коментують, а стають частиною виробництва легітимності; і зрештою, як колись зазначав П'єр Бурдьє, схоже, що ми часто спостерігаємо боротьбу не за істину через відкритий діалог у публічній політичній сфері, а за монополію певної групи у цій сфері.

На конгресі були й інші секції пов'язані з порушеними питаннями — про роль медіа та експертів, і це, як мені видається, показує що тут ми маємо загальносвітові виклики, адже ці теми обговорювали колеги з Латинської Америки, Південної Азії та Східної Європи: знецінення експертизи, політизація аналітики, спроби маргіналізувати незалежні голоси в публічному просторі. Але разом з тим у цих дискусіях була й нотка оптимізму — і намагання створити простори альтернативної епістемічної автономії: аналітичні центри, незалежні платформи, відкриті медіа. У цьому — спільне бачення.

Також я долучився до сесій Американської асоціації політичної науки (APSA), де обговорювали майбутнє самої дисципліни. Однією з ключових тем стала громадська освіта — як інституційний виклик і водночас інструмент виживання політичної науки. У США громадянське навчання — це складова культури політичної науки. Вони розуміють політику не лише як предмет, а й як середовище формування критичного громадянина. І для нас в Україні, в умовах воєнної трансформації, це не менш ключове питання: хто навчатиме майбутніх громадян — і як?

Зустріч із президенткою IPSA професоркою Юко Касуєю (Японія), із експрезиденткою Американської асоціації політичних наук, професоркою Дайан Піндергьюз та іншими колегами стала ще одним підтвердженням того, що українська присутність у політичній науці не лише важлива, а й очікувана. Вони пам'ятали виступ, ставили запитання, цікавилися ситуацією в Україні. Інколи — в іншому ракурсі, ніж ми звикли.

Політична наука після великих батьків: дисципліна між фрагментацією, інклюзією та публічністю

Однією із провідних рефлексій для мене на цьогорічному Конгресі стала думка, яку висловили колеги з APSA: сучасна політична наука вже не виробляє таких фігур, як Генрі Кисінджер, Джозеф Най чи Роберт Кеогейн — постатей,

які одночасно визначали напрями досліджень і впливали на політичну практику. Звучала навіть теза про занепад універсального “big thinker” і про фрагментацію самої дисципліни на десятки субполів.

На перший погляд, ця діагностика має підґрунтя: академічна система сьогодні стимулює вузьку спеціалізацію, обмежує горизонт методологічного мислення, а політичні науки дедалі більше відокремлюються від реального публічного простору. Однак за цією ностальгією за «великими батьками» приховується інше: політична наука зараз набагато інклюзивніша. Вона відкрилася для голосів, які раніше маргіналізувалися — за ознаками статі, раси, мовного походження, регіонального розташування.

У цьому сенсі, сьогодення відсутність «однієї великої постаті» — це не проблема, а ознака того, що логіка політичного знання більше не вибудовується навколо авторитарного універсалізму. І водночас це не звільняє нас від потреби у великих мислителях. Не медійних «експертів» і не консультантів влади, а саме тих, хто здатен формулювати концептуальні рамки, в яких можна буде мислити й діяти. Політична наука має потребу в нових фігурах Логосу — не лише вчених, а й людей, здатних бути «над процесами», займати своєрідну метапозицію.

Що цікаво — на згадану панель APSA прийшло небагато вчених із країн Глобального Півдня і навіть Європи. Чи то «північноамериканські виклики» їм видаються далекими від їхніх реалій, чи то тут накладаються геополітичні міркування, але це дуже контрастувало з лекцією лавреата премії імені Гільєрмо О’Донела для дослідників із Латинської Америки (Guillermo O’Donnell Award for Latin-American Scholars), яку отримав професор Карлос Перейра (Ріо-де-Жанейро) — ця лекція була зосереджена на темах демократичного контролю, політичної відповідальності та якості врядування у країнах Глобального Півдня і підкреслювала актуальність інституціонального аналізу для розуміння викликів демократичного зворотного руху (backsliding) у регіоні, того як більшості країн Латинської Америки вдалося від 70-х років ХХ століття перемогти автократичний тренд — тут була повна зала людей і жвава дискусія.

Окреме місце в дискусіях посіла тема академічної публічності. Сучасна політична і соціальна наука мусить відповідати на виклик репрезентації: бути видимою не лише в межах корпусу статей у журналах, а й у реальному політичному і публічному просторі. Це не означає втратити наукову автономію — радше навпаки: зберегти її, але водночас бути здатною вступати в резонанс із суспільством.

Це завдання особливо складне за умов поляризації, коли кожну публічну інтервенцію вченого сприймають як ознаку «інакшості». Але саме в цьому й полягає політична етика нашої професії — не уникати голосу. Не перетворювати академію на вежу зі слонов’ї кістки. Справжня автономія — це не втеча від світу, а здатність його аналізувати, критично інтерпретувати й діяти відповідно до знання.

IPSA, у цьому сенсі, відіграє роль своєрідної метаінституції: вона не лише формує стандарти, а й дає змогу політичній науці поставити запитання сама до

себе. Що ми досліджуємо? Як ми викладаємо? І — що не менш важливо — для кого ми існуємо?

Українська політична наука у глобальному академічному просторі: виклики представництва, мова і відповідальність

Після виступів, сесій, панелей і неформальних розмов у Сеулі стало ще очевидніше: українська політична наука потребує активнішої інституційної присутності на міжнародному рівні. Йдеться не лише про кількість учасників — хоч це також важливо (на жаль, цього разу наукова спільнота України була представлена переважно індивідуально і це лише 3 учасники очно). Питання радше про те, як ми артикулюємо свою інтелектуальну позицію у глобальному епістемному полі.

З доповідей на Конгресі та дискусій, які лунали, помітно, що Україну сприймають і на Заході, і в країнах Глобального Півдня переважно крізь лінзу війни, безпеки, геополітики. Але політична й соціальна наука в Україні — це не лише коментар до російсько-української війни. Ми маємо свої концепти, традиції, методології, досвід трансформацій — і саме вони можуть бути внеском у глобальний дискурс. Як мені видається, наше завдання — не лише говорити про війну, а й говорити з позиції тих, хто знає, що таке конфлікт, поляризація, втрати, а водночас не відмовляється від критичного мислення й академічної мови, — і не потрапляти в пастку лише регіональних студій.

Одним із важливих досягнень цьогорічного Конгресу стало те, що вперше українська мова була офіційно визнана як робоча в межах однієї з подій — мого круглого столу. Це було не лише символічно. Це означає: політична наука не має «єдиної» мови. Вона має бути багатомовною — не лише технічно, а й концептуально. Визнання української мови як мови наукової комунікації — це не лінгвістичне питання. Це питання представництва. Бо без мови — немає і повноцінної присутності.

Але з присутністю приходиться і відповідальність. Бути «там», у центрі світової науки — означає не лише здобувати визнання, а й бути готовим відповідати на запити глобального інтелектуального поля. Чи готові ми сьогодні до цього? Частково — так. Але інституційно ми ще слабкі. Відсутність системної підтримки участі в міжнародних заходах, неінтегрованість українських журналів у глобальні бази, відставання з цифровою інфраструктурою науки — усе це потребує не тільки рефлексії, а й політичних рішень на національному рівні. І звісно, це ставить питання перед самими дослідниками політики — чи здатні вони за цих умов до наукової метапозиції — вміння зберігати автономність політологічного і соціологічного наукового знання від своїх власних політичних (партійних) уподобань чи емоційних пристрасних оцінок, розрізняти їх? Адже політична наука — це не про партійні гасла чи емоції, хоч би якими виправданими вони були. Це і вміння говорити однією концептуальною мовою з дослідниками з інших країн. Разом із тим участь у IPSA-2025 продемонструвала: до нас дослухаються. Українська перспектива не є периферійною. І в цьому ми не просто об'єкт — ми суб'єкт.

Висновки: політична наука як простір відповідального знання

IPSA-2025 стала не лише академічним форумом, а й місцем концентрації трьох ключових викликів для політичної науки:

(1) Виклик авторитаризації, що потребує не тільки емпіричного аналізу, а й теоретичної мобілізації понять — свободи, легітимності, громадянства.

(2) Виклик фрагментації, що вимагає пошуку нових типів універсалізму — без фігури «великого батька», але з епістемною солідарністю між регіонами, дисциплінами, мовами.

(3) Виклик представництва, що змушує нас переглядати не лише форми знання, а й форми участі — хто має право на голос? Хто є суб'єктом політ(ологіч)ичного знання?

Українська наука — і політична наука зокрема — має відповісти на ці виклики. Не шляхом копіювання чужих моделей, а через формування власного голосу. Голосу, що поєднує досвід, концептуальність і публічну відповідальність.

Можливо, саме це і є головною метою нашої участі в таких подіях, як Світовий конгрес IPSA — бути не лише присутніми, а й дієвими. Не лише слухачами, а й тими, хто формує наративи. Не лише учасниками, а й авторами нового бачення політики — як простору критичної думки, відкритості та солідарності.

Джерела / References

Aguilar Aguilar, A.A., Coronado, I. (2025). *Congress theme introduction: Resisting autocratization in polarized societies*. IPSA World Congress 2025. Retrieved from: <https://wc2025.ipsa.org/wc/congress-theme>

IPSA. (2025). *Program of the 28th World Congress of Political Science*. International Political Science Association. Retrieved from: <https://wc2025.ipsa.org>

Oñate, P. (2025, July). *Presidential welcome and reflections on political science today*. IPSA Opening Ceremony, Seoul. Retrieved from: <https://wc2025.ipsa.org>

IPSA. (2025). *Panel: Political experts and freedom of expression in the media: Who shapes public opinion and how?* Retrieved from: <https://wc2025.ipsa.org/wc/panel/political-experts-and-freedom-expression-media-who-shapes-public-opinion-and-how>

Отримано / Received 08.08.2025

Прийнято до друку після рецензування /

Accepted for publication after review 12.08.2025

Опубліковано / Published 28.08.2025

ОЛЕКСІЙ ЯКУБІН

28-й Світовий конгрес Міжнародної асоціації політичної науки (IPSA), Сеул, 2025 (короткий звіт)

У статті проаналізовано ключові виклики, що постали перед політичною наукою в контексті 28-го Світового конгресу Міжнародної асоціації політичної науки (IPSA), який відбувався 12–16 липня 2025 року в Сеулі. Крізь призму ключової тематики Конгресу — спротив авторитаризації за умов поляризації — автор розглядає питання інституційної ролі політичної

науки, її епістемологічної відповідальності та суспільного обов'язку. Стаття висвітлює: (1) концептуальні дебати про природу сучасної автократії на Конгресі; (2) роль соціологічного виміру в сучасній політології; (3) інституційні практики інклюзії та публічності; (4) досвід участі українського дослідника у кількох ключових форматах Конгресу — доповіді, панелі, круглому столі; (5) дилеми представництва, мови та наукової автономії для української академічної спільноти.

Світовий Конгрес IPISA-2025 постає як симптоматична подія для політичної науки й загалом для соціальних наук — простір, де формуються не лише дослідницькі теми, а й нові форми глобальної епістемної суб'єктності.

Ключові слова: IPISA-2025, автократизація, політична наука, поляризація, демократія, соціологія, епістемологія, політична експертиза, міжнародна система, конфлікт, глобальний Південь, громадянська освіта

OLEKSII IAKUBIN

28th World Congress of the International Political Science Association (IPSA), Seoul, 2025 (brief report)

This article analyzes the key challenges faced by political science in the context of the 28th World Congress of the International Political Science Association (IPSA), held in Seoul from July 12 to 16, 2025. Through the lens of the Congress's central theme — resisting autocratization in polarized societies — the author explores the institutional role of political science, its epistemological responsibility, and its public duty. The article highlights: (1) the conceptual debates on the nature of contemporary autocracy at the Congress; (2) the role of the sociological dimension in contemporary political science; (3) institutional practices of inclusion and public engagement; (4) the experience of a Ukrainian scholar participating in several key Congress formats — presentation, panel, and roundtable; (5) the dilemmas of representation, language, and academic autonomy for the Ukrainian academic community. The IPISA World Congress 2025 emerges as a symptomatic event for political science — and the social sciences more broadly — serving as a space where not only research agendas are shaped, but also new forms of global epistemic subjectivity are being constructed.

Keywords: IPISA-2025, autocratization, political science, polarization, democracy, sociology, epistemology, political expertise, international system, conflict, Global South, civic education